

ACC. N:R M. 16210: 1-7.

Landskap: Skåne Upptecknare: Ligund Lomsson, Farstorp  
Härad: V. Gönge Berättare: olika personer; se uppt. bladens  
Socken: Farstorp Berättarens yrke: baksida!  
Uppteckningsår: 1965 Född år \_\_\_\_\_ i \_\_\_\_\_

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

*Jakt och djurfångst. s. 1-7.*

*LUF 101*

Skriv endast på denna sida.

ACC. N:R M. 16210: /.

JAKT OCH DJURFÅNGST. LUF 101.

Nils Andersson, f. i Länekärr 1862, d. i Bjärnum 1951, har omkring 1948 berättat följande:

När jag var liten sköts de sista vargarna i socknen. Min far var drevkarl vid den sista stora klappjakten, som hölls i Boa och däromkring. Om jag minns rätt var det 6 vargar som sköts vid den jakten. Efteråt samlades allt drevfolket vid Håkanssons gård i Boa, där de skjutna vargarna hängdes upp i de stora ekarna i backen vid gården.

Jag hörde berättas i min ungdom att i trakten av Sparrarp fanns förr gott om varg. I den byn fanns en kovaktare som kallades Fä-Månsen. Mellan Sparrarp och Funnarp fanns förr en bokskog där ollonsvin gick släppta. En gång blev en varg här jagad av svinfloeken upp på en stor sten. Där höll den sig kvar ända tills den blev upptäckt av människor och skjuten. Det skall ha hänt ibland att ollonsvin slititsönder vargar.

I min barndom höll man på många ställen fårhundar till att vakta fåren. Jag minns särskilt Madbjära-Nilsas stora fårhund. Den var mycket morsk när någon kom för nära fårfloeken och alla barn var rädda för den hunden.

-----  
Uppteckn. anmärkning: "Fä-Månsen" var säkerligen identisk med "Fåraherden Måns Hansson, f.15/8 1799 i Vankiva" (Farstorps husförhörslängd 1860-70, Kyrkoarkivet, Hästveda)

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

1

27/2-65

ACC. N:R M. 16210:2.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

Marta Persson, f.Andersson, f. i Boa 1897, nu bosatt i Tofta, har berättat:

Ingjär Nilsson i Mornarp var född 1836 i Tviggasjö och dog 1927. Hon var lite i släkt med min mor, och jag besökte henne ofta och hörde henne berätta om gammalt. Ibland talade hon om hur vargarna i hennes barndom strök omkring utanför föräldrarnas torp i Tviggasjös norra skogsmarker. En gång sprang torparfamiljens hund efter vargarna och blev borta i tre dygn. De trodde aldrig att de skulle få se hunden mera, men den kom tillbaka välbehållen.

2

ACC. N:R M. 16210:3.

Nils Olsson, f. i Boa 1893, sedan 1918 bosatt i Matberga, har berättat:

Min mor (f. i Boa 1859) berättade att det fanns varg i Boa i hennes barndom. En gång hörde de hemma att svinen skrek så förskräckligt borta i vången. Fadern och drängarna sprang dit och fann en av suggorna, som fått ena låret sönderbitet av vargarna. De måste genast slakta suggan.

Vid den sista stora vargjakten i Boa sköts inte mindre än 7 vargar. Mitt i byn finns en hög backkulle som allmänt brukat kallas Vargjbacken. Namnet skall ha uppkommit av att man där brukat upphänga de skjutna vargarna efter jakterna.

-----  
Uppteckn. anmärkning: Redan vid enskiftet i Boa 1818 kallades backen i byns mitt "Varjabacken", enligt enskiftesprotokollets ägobeskrivning.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

3

ACC. N:R M. 16210:4

Upptecknaren:

Ovanstående uppteckningar är de enda mera detaljerade traditioner om vargar och vargjakt som jag hört berättas. Min mor (f.1877) hade hört sin mor (f.1839 i Olastorp) säga att vargar fanns i hennes ungdom, men några särskilda berättelser därom mindes hon inte.

Nils Tuveesson i Gammalstorp (f. där 1868, d.1958) hade hört berättas om skallgångar efter varg, men några detaljer mindes han inte. Han hade hört att skallgången brukat vara gemensam för socknarna Farstorp, Stoby och Vankiva och att drevkarlarna skulle ha samlats vid gränsmärket Dörrhallen. En gång mindes han att han i sin barndom sett drevkarlar till någon skallgångsjakt, men han vet inte säkert vad det var för en slags jakt.

Svante Tuveesson i Gammalstorp (f. i Boa 1874, d.1959) kände inte till några varghistorier, men han visste att backen vid Boa gårdar kallades Varjabacken.

I en skogsbacke i Luhr, cirka 300 m V om gårdsbyggnaderna på 3:9, finns en djup håla som säges vara en gammal varggrop. Hålan är rund med ganska igenrasade kanter, diametern upptill är cirka 2,5 m, djupet är numera knappt 2 m. Ingen tydlig stensättning syns i kanterna. I samma backe finns resterna av en torpstuga, stammande från 1800-talets mitt. Området ingick förr i den gamla ljunghäcken "Luhrs ry". - Någon egentlig tradition om den förmodade varggropen har jag inte hört berättas. Men de som har reda på den tror att det är en varggrop.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

4

Räven tycks alltid ha varit vanlig i trakten. Flerstädes i skogsbackarna finns lyor och gryt under klyftor och stenblock, ibland bebodda av räv, ibland av grävling, ibland obebodda. Ibland har räven i senare tid rätt sin lya i de stenklyftor vid åkerkanterna som de moderna stenröjningsmaskinerna åstadkommit. Någon större skadegörelse på höns och andra smådjur vid gårdarna gör räven sällan numera, då hönsgårdar vanligen finns.

Räven brukar vara illa tåld av jägarna och jagas därför flitigt, både på spårnö, med drivande hund och vid lyan. Grythundar användes ibland. Grävning och rökning vid lyan har också använts, åtminstone för några årtionden sedan. Saxar har förr använts av somliga äldre jägare. Skalljakter lär också ha förekommit, men jag känner inga detaljer härom.

Grävlingen var mycket allmännare för 30-40 år sedan än nu. Under exempelvis min skoltid var flera stycken gryt bebodda av grävling samtidigt bara i ett kilometerlångt skogsområde utmed skolvägen. Vi skolbarn hade alltid en viss respekt för de där gryten. Vi ville inte gärna riskera att komma ivägen för grävlingarna, som vi hört kunna bita så hårt. - Grävlingen jagades flitigt vid gryten. Den har tydligen inte samma förmåga som räven att klara sig och föröka sig, ty den har som sagt minskat kraftigt.

Älg har under de sista 30-40 åren varit allmänt förekommande i trakten. Enligt mångas uppgifter började den bli vanlig först på 1910- och 20-talen, medan den förut var mycket sällsynt. Älgstammen tycks vilja öka oavbrutet,

ACC. N:R M. 16210:6.

trots ganska flitig jakt. Varje höst brukar mellan 10 och 20 älgar skjutas bara inom Farstorps socken. Älgen gör en del skada både på havrefält och i tillväxande skog.

Rådjurens ökning har gått ännu snabbare än älgens. Det är först under de sista omkring 20 åren som rådjur funnits i trakten.

Utter lär någon gång ha påträffats vid traktens sjöar och vattendrag. De är emellertid ganska sällsynta.

Minken har kommit på senare tid och förekommer här och var vid bäckarna. Det är väl för ungefär 15 år sedan den först visade sig här. Den är hatad av jägarna och jagas ivrigt med fällor.

Haren tycks nu vara mindre vanlig än för ett par årtionden sedan. Här finns både svensk och tysk hare. Åtminstone tidvis har den tyska haren övervägt i senare tid. Jägarna säger att de båda har-raserna inte trivs tillsammans i samma marker, vilket är en orsak till den relativa tillbakagången. Den intensiva jakten är säkert en annan.

Vildkaninen är ganska vanlig i somliga marker, mindre allmän i andra. Den är föremål för flitig jakt där den finns rikligt.

Tjäder och orre har här som annorstädes minskat katastrofalt i antal under senare tid. På 1930-talet såg och hörde man lyftande skogsfågel titt och ofta när man gick i skogarna. Nu är detta en sällsynthet.

När skogsfågeln var allmän jagades den ivrigt, både på uppflog, vid spel

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

ACC. N:R M. 16210:7.

FOLKLIVS-  
ARKIVET  
LUND

och på stubbåkrarna om höstmorgnarna.

Sjöfågeln lär ha minskat en del på sista tiden. Jägarna säger att andkullarna var både större och vanligare för några år sedan. Andjakten har alltid varit ivrig de första dagarna under jakttiden.

Rovfågel har alltid funnits i viss utsträckning, men knappast så särskilt rikligt. Somliga jägare skjuter dem, andra inte.

Råttor förekom mycket mera vid gårdarna för 20-30 år sedan än nu. Jag minns att i somliga äldre uthus kunde det nästan vimla av råttor. På den tiden tog man ibland råttor i burar. Det gick mycket bra, ibland kunde ett 10-tal råttor gå i buren på en natt. Kommunalt organiserad råttbekämpning på 1950-talets mitt minskade ner råttorna radikalt.

Förr som nu utövades jakten bara av vissa jaktintresserade personer. Jägarna tycks ha varit flera förr än nu. Förr hade jakten också en viss ekonomisk betydelse; många småbönder och torpare har hämtat mycket av det dagliga sovlet i markerna. Gamla jägare säger alltid att förr fanns det mycket mera vilt än nu. Därmed menar de väl närmast hare och skogsfågel. På den tiden var det heller <sup>inte</sup> så noga med jakträtt och jakttider, har jag hört berättas. Men tjuvskytte talades det i alla fall om. Somliga småbönder och torpare var beryktade som flitiga tjuvskyttrar.

(Själv är jag ingen jägare och intresserar mig inte för jakt. Därför är de ovan lämnade uppgifterna om själva jakten så ofullständiga.)